

Naginata (薙刀)

Egy tipikus kora *Kamakura*-korai közkatoná *Naginata*-t tart a kezében,
a *Heiji Monogatari Emaki*-ből (*Heiji* képes történelmi tekercs).

A *Naginata* egy alabárdszerű „lándzsa”, különféle ívelt pengével, ami általában 30–100 cm között volt, és amely egy 90–180 cm-es ovális nyélre volt felszerelve és a nyélbe illesztették be a markolattüskét, amelyet *Mekugi*-val rögzítettek.

Ez a fegyver volt a közkatonák fő fegyvere a késő *Heian*-korszaktól a korai *Muromachi*-korszakig. A samurájok a 14. és 15. században lóháton forgatták, és a késő *Muromachi* és *Edo* korszakban továbbra is az otthon védelmére használták.

Ez a fegyver az, amit a művészetben leginkább ábrázoltak, mint kiemelkedő fegyver, és a hosszú szolgálatának köszönhetően az évszázadok során jelentősen megváltozott.

Ebben a cikkben a fegyver történeleméről, felhasználásáról és variációiról lesz szó.

14. század eleji lovasok csoportja, hosszú *Naginata*-val a fegyveres, gyalogság ellen. (清水寺縁起絵巻 *Kiyomizu* Templom szerencse tekercs.).

Történelem.

Nehéz pontosan megmondani, mikor kezdődött el a *Naginata* megjelenése, de valószínű, hogy a *Heian*-korszak új taktikájának és hadviselésének köszönhetően fejlesztették ki.

A meglehetősen hatástalan birodalmi hadsereg lebontásával és a feudális harcosok felbukkanásával a lovasíjászok és a jól felpáncélt harcosok a csatatéren uralkodó fenyegetéssé váltak.

Ezeket a harcosokat megfelelő gyalogosok támogatták, akik íjakat vagy lándzsákat használtak, ebben a felállásban kis csapatokban harcoltak, ahelyett, hogy rendfokozat szerint lettek volna csoportosítva.

A *Hoko* lándzsával ellentétben, amelyet még ebben az időszakban is használtak, a *Naginata* sokkal alkalmasabb volt több ellenfél ellen és lovasok elleni küzdelemre is, és jó volt döfésre és a vágásra is egyaránt, valamint az, hogy a penge elég súlyos volt, a penge kiváló volt a nehéz súlytásra is.

Mindezek a tulajdonságok nagyon hasznosak voltak a csatákban. Nagyon valószínű, hogy a *Naginata* a *Teboko*-ból (手鉾) fejlődött ki, ami az egyélű variációja a *Hoko*-nak. Mivel a középkori források felváltva használták a *Naginata* szót a *Konaginata*-val (小薙刀).

Teboko

A *Naginata* pengékről, a *Kamakura* közepét megelőzően, nincsenek feljegyzések, vagy tárgyi leletek, és ugyanígy nem léteznek megbízható források a *Heian*-időkre vonatkozóan sem.

A *Naginata-ra* vonatkozó legkorábbi egyértelmű utalás egy írásbeli bejegyzésben egy 1146-os krónikás bejegyzésből származik, amely egy harcosot ír le, aki egy fegyverért nyúl, amit „általánosan *Naginata-nak* neveznek”.

Egy három hónappal később kelt dokumentum beszámol egy *Kawachi* tartományi birtok rajtaütésének kivizsgálásáról, amelynek során az elkövetők „20 jó ökröt, 3000 kéve vágott rizst, 20 *Haramaki* vértet, 100 kardot és 10000 *Naginata-t* tulajdonítottak el”.

Mindkét forrás fonetikusán írja a „*Naginata*” szót, alig hagyva kétséget afelől, hogy ezek a fegyverek már ebben az időszakban léteztek.

Azonban korábbi forrásokban is vannak már utalások a *Naginata-ra*. Egy 1040-ből származó naplóbejegyzés például egy bejegyzésében megemlíti valamit, ami lehet egy *Naginata* is, amit egy harcos viselt a fővárosban. Ebben az esetben a „*Naginata*” olyan karakterekkel van írva, amely karakterek a „hosszú kardot” (長刀) jelentik, ami a tizenötödik századig a szokásos ortográfia volt.

Egy másik harcos, akinek *Naginata-ja* van.

Hasonlóképpen, egy 1097-ből származó naplóbejegyzés hasonló ortográfiát használ (長劔) és arról beszél, ami szintén egy *Naginata* lehet. Egy 1124-es dokumentum egy rendőrtisztet ábrázol, aki egy „*Naginata-t* húz elő”. Egy másik 1110-ből származó naplóbejegyzés leírja, hogy a közkatonák, akik a városban masíroznak keresztül „*Nachinata-t*” (打物) hordoznak magukkal, ami egy alternatív kifejezést, amit a későbbiekben a *Naginata-ra* használnak.

Nehéz azonban meggyőződni arról, hogy ezen feljegyzések bármelyike valóban a *Naginata-ra* való korai utalások vagy egyszerűen csak nagyon hosszú kardokra utaló hivatkozások.

Az 1124-es dokumentumban a „*Naginata* kihúzása” kifejezés további kérdéseket vet fel, mivel a későbbi középkori forrásokban a *Naginata* kihúzásának leírására használt ige az „eltávolítás” (elővétel) (*hazusu* - 外 ず), nem pedig „kihúzás” (*nuku* - 抜), amely kifejezést általában kardokra alkalmazták.

Ennek ellenére ezek a fegyverek a 12. században kezdtek el kiemelkedni, és a 15. századig meg is maradtak a leggyakoribb csatatéri fegyverként, amikor is Japánban ismét megjelentek a szervezett gyalogos harci lándzsások. Érdekes azt is elmondani, hogy bár gyakran a **sōhei** (僧兵) harcos szerzetesekkel társították a *Naginata-t*, abban az időszakban a *Naginata* egyszerűen a csatatéren volt a legkiemelkedőbb fegyver, és ezeket a szerzetesek ugyanúgy fegyverkeztek fel, mint a samuráj „társaik”. A fegyvert a legyőzött ellenség levágott fejeinek megmutatására is használták a felvonulások során; ellentétben a lándzsákkal, ebben az esetben inkább rákötözték, mint rá szúrták a levágott fejet.

Egy csoport *Sōhei* harcos szerzetes *naginatákkal* felfegyverezve.

A 15. és a 16. század végén a rangok és formációk csatatéri összefüggésében a *Naginata* nem volt ideális fegyver, kivéve a samurájok kis csapatának, amelyek a lándzsások sorfalai mögött harcoltak; ebben az időszakban azonban a *Yari* fejlődött igazán minden változatban, amely egyszerűen túllépte a *Naginata* funkcióit, és a fegyvert a harcosok nagyon kis hányada használta tovább.

Forma és felhasználás.

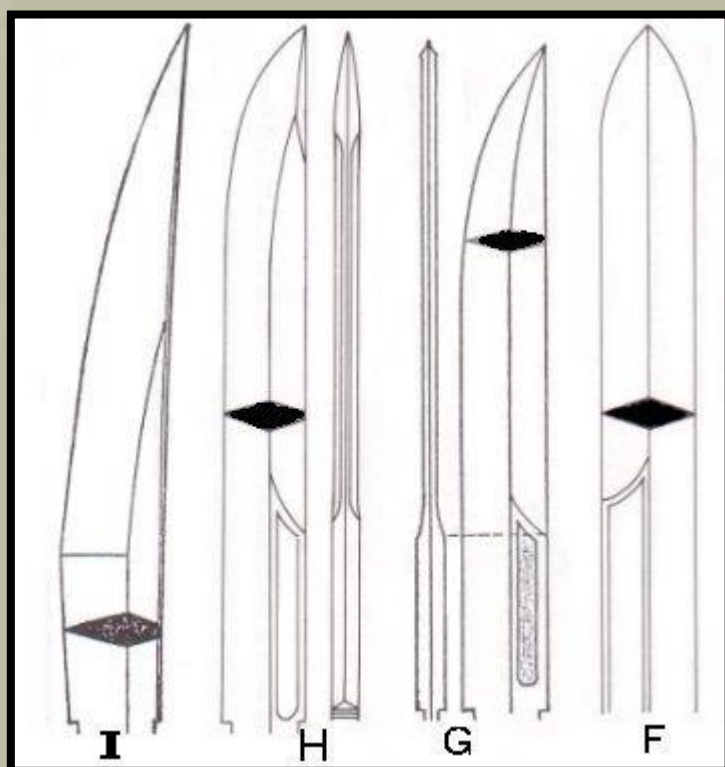
Mint fentebb kifejtettük, a *Naginata* egy íves pengéjű lándzsa; a legtöbb penge 30 és 100 cm között volt, de meglehetősen hosszú, legalább 150 cm hosszú penge is létezett.

A penge keresztmetszete lehet ***Shōbu zukuri*** (菖蒲造り), egy nagyon hosszú és karcsú penge finom és kúpos *Kissaki*-val, de nincs *Yokote* vonal, ***Kanmuri otoshi zukuri*** (冠落造り), amely hasonló a *shōbu*-hoz, de a hát rész (*Mune*) vastagsága vékonyabb, és a penge középső részétől lefelé csökken a végéig.

Vagy lehet ***Unokubi zukuri*** (鵜の首造り), amely azonos a *Kanmuri otoshi*-val, de a hátrész (*Mune*) rész ismét megvastagodik a hegye felé. Ebben a két keresztmetszetben a penge hátsó része is élezhető volt. Mindezek a keresztmetszetek jól alkalmazhatók a dőféshez, kiemelve a *Naginata* kettős szerepét.

A legtöbb penge keresztmetszetében általában gerinc van, bár néhány *Naginta* készülhetett *Hirazukuri* (háromszögű keresztmetszet, gerinc nélkül) keresztmetszettel, ám ezek meglehetősen ritkák voltak.

A *Naginata* különleges tulajdonsága a markolattüske közelében lévő horony, amelyet gyakran lakkal vonnak be és, *Naginata-hi* (薙刀樋)-nek neveznek.

A **H** és **G** ábrák az *Unokubi zukuri* és a *Kanmuri otoshi zukuri* keresztmetszetek.

Ezenkívül a penge alakja két nagy kategóriába is osztható; ha a penge erős görbületű és szélesedik a hegy felé, akkor a *Naginata-t Tomoegata*-nak (巴型) hívják. Ez a *Naginata* típus a *Heian* és a *Kamakura*-időszakban volt általános, és a vágáshoz erősen optimalizált; a nagyon ívelt széle valószínűleg jobb volt az ellenséges lovasok levágásában is. Valójában abban az időszakban a *Naginata* volt a fő fegyvere a talpasoknak a csatatéren. Ezek a fajta *Naginata-k* a legszebb műalkotások a *Naginata-k* között.

A *Tomoegata naginata*; láthatjuk az erősen ívelt és széles hegyet. Ez a példa még meglehetősen mérsékelt, vannak sokkal szélsőségesebb példák is.

Ha viszont a penge karcsú és vékony megjelenésű, akkor azt *Shizukagate-nek* (静型) hívják. Ezek a pengék a *Kamakura*-kor közepén kezdtek megjelenni, és a *Muromoachi*, valamint a későbbi időszakban használták őket főként. A 14. század folyamán a *Naginata-k* mérete is növekedni kezdett, így a *Shizukagate Naginata-k* általában hosszabbak. Ez a stílus kissé hasonló azokhoz a pengékhez, amit a *Nagamaki-hoz* (巻) használtak.

***Shizukagate naginata*; láthatjuk a kevésbé ívelt és vékonyabb hegyet.**

Ezeket a pengéket nem optimalizálták vágásra, és sokkal inkább voltak használhatóak dőfése a *Tomoegata* típushoz képest, amelyet fokozatosan kiszorítottak. E stílus népszerűségének növekedése valószínűleg a 14. századi páncélok új fejlesztésének tulajdonítható; ebben az összefüggésben sokkal kívánatosabb volt az olyan fegyver, amely képes volt beszúrni a páncél résein keresztül.

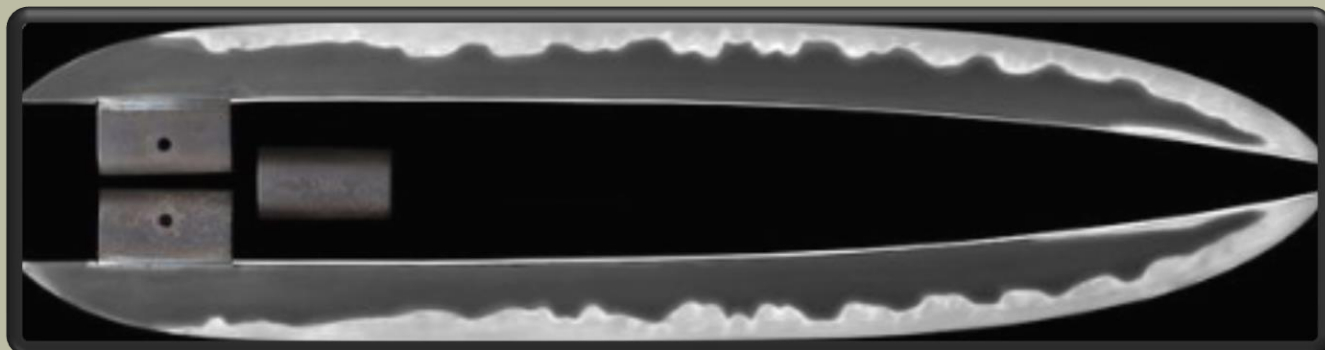
A két penge típus összehasonlítása.

Ebben az időszakban a *Naginata*-kat a lovas samurájok is használták, kifejezetten a gyalogság ellen, miközben lóháton ültek. Ezért a penge hosszát is megnövelték, mind azért, mert a lovasoknak hosszabb eszközre volt szükségük, hogy elérjék az ellenfelet, mind pedig azért, mert a gyalogosok támadhatták az ellenséget biztonságos távolságból és a lovasnak is el kellett érniük az ellenséget a támadáshoz. A rendkívül hosszú *Naginata*-k igen népszerűek voltak a *Nanbokuchō* háborúk alatt; 180 cm hosszú pengével felszereltek, viszonylag rövidebb markolattal; ezeket a *Naginata*-kat *O'naginata*-nak (大薙刀) nevezték, de a 15. században gyorsan eltűntek a használatból.

Két *O'naginata*. Figyeljük meg a markolaton lévő nagy *Tsuba*-kat (kézvédőket).

A 14. század folyamán kialakult egy új stílusú *Naginata* amit *Kyūshū*-ban használtak (Japán öt fő szigetének a harmadik legnagyobb szigete), *Tsukushi naginata* (筑紫 薙刀) néven.

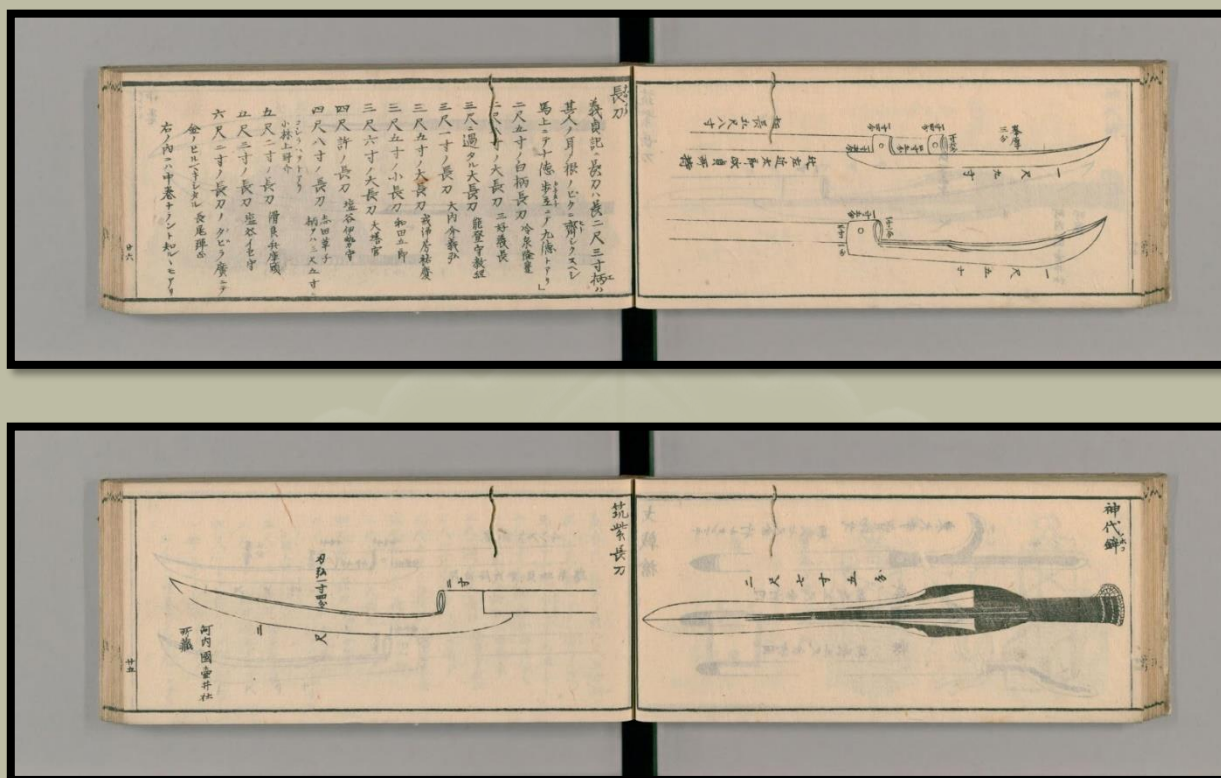

Ellentétben a szokásos kialakítással, amelyben a pengét a markolatba egy hosszú *Nakago*-val rögzítették, ebben az esetben a pengét oldalirányban egy fémgyűrűvel szerelték fel, amely a markolatot fogta körbe.

Tsukushi naginata a hüvelyével.

Ez inkább hasonlít egy bárd-hoz, mint egy kardhoz, és a kialakítása lehetővé teszi, hogy a penge párhuzamosan fusson a markolat tengelyével (bár sok *Tsukushi naginata* hajlított pengehegye túlhaladta az adott vonalat). Valószínűleg egy fejsze fajtából születhetett. Szintén ismerik úgy is, mint *Nata naginata* (鉞 長刀). Ezeknek a stílusoknak ugyanolyan keresztmetszete és penge alakja lehet, mint a normál *Naginata*-nak, de lehet olyan pengéjük is, amely a gyűrű alatt nyúlik, mint az alábbi képen látható.

Három típusú *Tsukushi naginata* látható és egy *Hoko* lándzsa az utolsó képen.

Létezik néhány egyedi formatervezés, amiket érdemes még megemlíteni, bár ezek ritkábban voltak használatosak. Ezeken is vannak oldalsó „kampók” vagy apró alakváltozások a penge hátulján. Ezt valószínűleg a Kínai *Guandao* (關刀) ihlette ugyanabban az időszakban. Általában *Tomoe-gata* pengével rendelkeztek, és az oldalsó kampó is élezhető.

A 16. századi *Naginata* a fent említett mintával; észrevehető a kiegészítő "horog" a hát részen.

A késői *Muromachi* és *Azuchi-momoyama*-időszakban, miközben a *Naginata* használata hanyatlani kezdett a csatatéren, még mindig használták az otthonok védelemhez, különösen az elkövetkezendő *Edo*-időszakban; nem ritka, hogy ebben a korban a lányok és a nők edzettek ezzel a fegyverrel, hogy az otthonaikat megvédhessék, ha a férfi nem tartózkodott otthon.

Ezen időszakok pengéi a leginkább ismertek; általában rövid, keskeny és erőteljes görbületű a csúcs felé, és általában hosszú nyélhez illeszkedik.

A 16. század végén, alkalmanként a hosszú nyél helyett a markolattüskét egy rövid foglatba (markolatba) helyezték: ebben az esetben ***Fukuro naginata-ról*** (袋 薙刀) beszélünk.

Egy tipikus *Fukuro naginata* a 16. századi alakjában.

A *Naginata* használatának csökkenése miatt, csakúgy, mint a *Nagamaki* esetében, sok *Naginata*-t, különösen a leghosszabbakat, levágták a markolattüskénél és kissé a hegyükön is módosítottak, és így karddá alakították; ezt a folyamatot ***Naginata naoshi***-nak (薙刀 直し) hívják. Ellenben a leggyakoribb *Shinogi zukuri* penge kialakítással a *Naginata naoshi* karcsú hegygyel rendelkezik és lényegében azonos a *Shobu zukuri*-val.

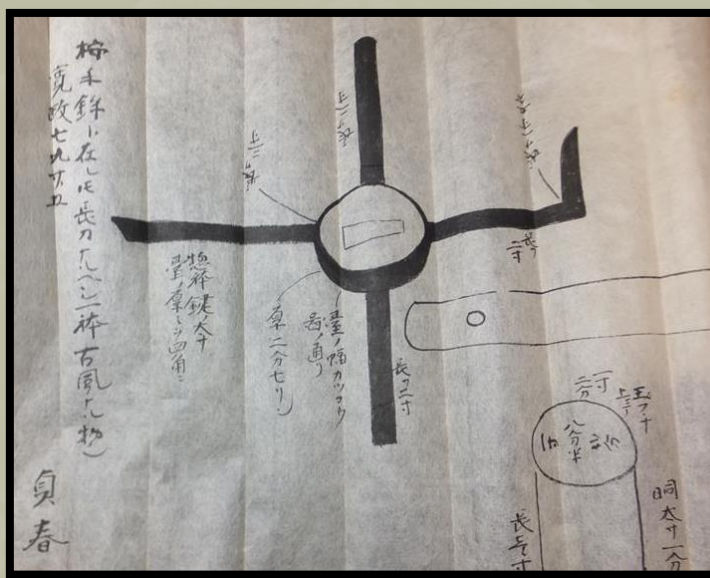
Mivel ez a stílus rendkívül népszerű volt a XVI. Században, néhány kardot közvetlenül a *Naginata naoshi*-ként készítettek, nem pedig a régi *Naginata*-t vágták le.

Egy *Naginata naoshi wakizashi*.

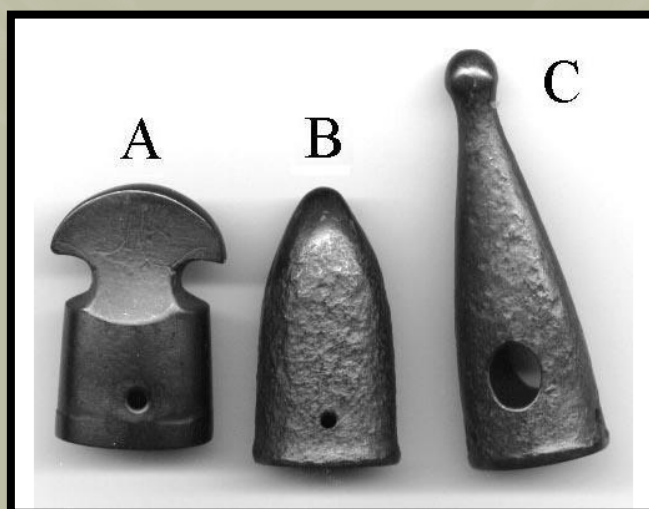
A *Naginata*-t keményfa nyélre rögzítették 90 és 180 cm között, amelyet gyakran lakkoztak és díszítettek, és saját hüvelyke volt.

Csakúgy, mint bármely más japán lándzsa, valamilyen típusú kézvédővel is fel volt szerelve; a leggyakoribb a kör alakú *Tsuba* (鐔) volt, de a különféle alakú oldalsó háritó horogok, sem voltak ritkák, amelyeket eltérítéshez és megragadáshoz használtak, a horgok nevei: *Hadome* vagy *Kagi* (鍵).

Négy oldalas háritó horog. Többségük lényegében keresztvas (kézvédő) volt.

A nyél végén különféle kivitelű „vassapkát” használtak, amit *ishizukinak* (石突) neveztek, és különféle formájú lehetett: a leggyakoribb a félhold, négyzet alakú lapos vagy hegyes végű, amely szintén használható döfésre.

Ishizuki formák.

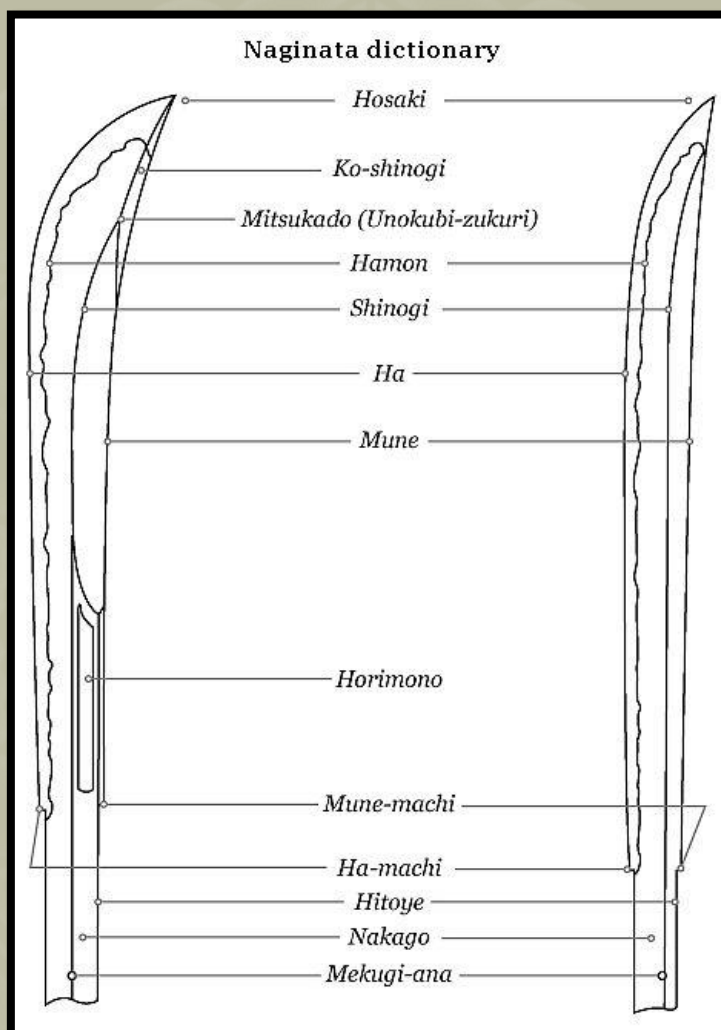
Harcosok a 14. századból íjakkal és *Naginata*-val.

Egy 17. századi kép. Annak ellenére, hogy a több évszázadhoz viszonyítva hanyatlott, a *Naginata* még mindig használták a *Sengoku*-periódusban is, amint azt láthatjuk ebben az *emaki*-ban.

A *Naginata* határozottan nagyon fontos fegyver volt a *Heian*, a *Kamakura* és a korai *Muromachi*-korszak feudális harcosai számára, akár gyalog, akár lóháton, a sokoldalúságának köszönhetően.

A *Naginata* részei:

A fordítás az alábbi cikk felhasználásával készült: <https://gunbai-militaryhistory.blogspot.com/2019/03/naginata-samurais-glaive.html>